David Auburn, *Proof*
Θέατρο "Μουσούρη"

Η κληρονομικότητα ως προδιαγεγραμμένη μοίρα και τα περιθώρια της ανθρώπινης ελευθερίας να την υπερβεί αποτελούν το θεματολογικό υπόβαθρο του έργου του David Auburn, που ανέβηκε στο Θέατρο "Μουσούρη".
Ο συγγραφέας αξιοποιεί την εκλαΐκευση της προωθημένης σύγχρονης επιστήμης ως ενός αντικειμένου με το οποίο ασχολούνται άνθρωποι, κατά τα λοιπά σχεδόν "κανονικοί", οι οποίοι βιώνουν τη ζωή και την καθημερινότητά τους, τις μύχιες σκέψεις, τις ανάγκες, τα προβλήματα και τις απογοητεύσεις τους με το ερμητικά κλειστό για τους πολλούς πεδίο ενασχόλησής τους.
Τα θεωρητικά μαθηματικά εύκολα νοούνται ως μια ποιητικής τάξεως μεταγραφή του κόσμου, η οποία εμπεριέχει, όπως και κάθε άλλη τρέχουσα ανθρώπινη δραστηριότητα, τεράστιες δυνατότητες διέγερσης της ηδονής και πρόκλησης της απελπισίας· ένα πεδίο άκρως γοητευτικό, αν και προφανώς ανοίκειο στο ευρύ κοινό, εντός του οποίου ο Auburn χτίζει το μύθο του, την πρώτη στοιχειώδη απαίτηση του "bien faite pièce", του καλοφτιαγμένου έργου στη σύγχρονη εκδοχή του, το οποίο σταθερά εκμεταλλεύεται την έκπληξη που κρατά ακόμη τα σκήπτρα του λαϊκού θεάτρου.
Παραλλήλως, η δομή αυτής της δραματουργίας συνάδει με τις απαρχές της μαθηματικής σκέψης στην αριστοτέλεια λογική και τη γεωμετρική ευκλείδεια σύλληψή της, πράγμα που αποτελεί ένα επιπλέον στοιχείο άσκησης γοητείας επί του μέσου θεατή, όχι του θεατρικώς αδαούς αλλά του έξοχα αθώου απέναντι στο θέατρο που φαίνεται να υπόκειται σε άτεγκτους νόμους, οι οποίοι όμως την ώρα της πράξεως παραμένουν ερεθιστικά ανεξιχνίαστοι· συγχρόνως η ασύλληπτη πολυπλοκότητα των ανθρωπίνων σχέσεων και των συνεχών συγκρούσεων –και δη, κατά το αριστοτελικόν "εν ταις φιλίαις πάθη (…) ταύτα ζητητέον", των ενδοοικογενειακών- αναλογεί στις σύγχρονες προσεγγίσεις των θετικών επιστημών να ανιχνεύσουν, να περιγράψουν και να ερμηνεύσουν μαθηματικά, αλλά ουδόλως μηχανιστικά, τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένης της ανθρώπινης νόησης και συμπεριφορά που πλέον υπόκειται στη σκόπευση των θεωριών του χάους.
Παρά το ότι δεν είναι σαφές το βάθος στο οποίο όλα τούτα αποτελούν κτήμα του Auburn, θα πρέπει να του αναγνωριστεί ο ευφυής χειρισμός του δοσομετρητή ασφαλούς πληροφορίας, παλαιοτάτου δραματουργικού εργαλείου, που δημιουργεί –εν ζωή στον άνθρωπο και εν θεάτρω στο θεατή- την ψευδαίσθηση ότι κατανοεί τα γύρω του συμβαίνοντα, δηλαδή ότι ο ίδιος είναι νηφάλιος παρατηρητής μιας αντικειμενικής πραγματικότητας, της οποίας όμως η πλήρης ερμηνεία διαλανθάνει, διασφαλίζοντας την αποφυγή της θανάσιμης στασιμότητας ή της αφόρητης πλήξης.
Ο ιδιοφυής μαθηματικός, που μετά τη γόνιμη ηλικία του οδηγείται στην καταρράκωση της ψυχικής νόσου, στοιχειώνει τη ζωή της αφοσιωμένης νεαρής κόρης του, τόσο με την περιπέτεια του μαθηματικού κόσμου που της ανοίγει, όσο και με τον τρόμο ότι οι ομοιότητές τους δεν σταματούν εκεί.
Η σχέση πατέρα-κόρης κινείται στο πλαίσιο ενός κλασικού φροϋδισμού, προβεβλημένου σε άτομα ιδιαιτέρως χαρισματικά, διαμάντια στη λάσπη. Τυπική συνταγή, την οποία ο συγγραφέας εκμεταλλεύεται σωστά και χειρίζεται αρκούντως επιδέξια, ώστε να συμπληρώνει το "καρέ" με τις απαραίτητες "χρυσές μετριότητες", εξίσου αναγκαίες τόσο για την εξέλιξη των θεατρικών σχέσεων, όσο και για τις στρατηγικές της επιβίωσης.

Έτσι, ο Χαλ εκπροσωπεί μιαν επίσης τυπική σχέση, σε δύο επίπεδα. Στο μεν ένα για να ανατρέψει τη λογοτεχνική πεπατημένη του πνευματικού τέκνου που επικοινωνεί με τον μέντορα ουσιαστικότερα από ό,τι το φυσικό τέκνο επικοινωνεί με τον πατέρα, στο δε άλλο για να επιβεβαιώσει την επίσης κλασική ερωτική σχέση. Ο Χαλ, μαθητής του Ρόμπερτ, επίσης μαθηματικός, δεν δύναται τα μεγάλα και τα σπουδαία· είναι ο γραμματικός που ασχολείται με το έργο του μεγάλου λογοτέχνη, ο ιστορικός που μελετά όσους κίνησαν την ιστορία, ο θεράπων της γνώσης που δεν μπορεί να τη γεννήσει και αρκείται στη μέριμνα για την παράδοσή της, ο μεσάζων που δεν θα γίνει ποτέ πομπός. Εξ ου και ο έρωτάς του για την προικισμένη Κάθριν, θα περάσει τα στάδια του έρωτά του για την πολυπόθητη μαθηματική απόδειξη, η οποία καθώς εγκαταλείπεται έρμαιο στη διελκυστίνδα των ανθρωπίνων συγκρούσεων, γίνεται τόσο πιο ερεθιστική, όσο το αίνιγμα της "πατρότητός" της, επιλύεται με μόνη τιμή τη διαπίστωση πως η μεγάλη ιδέα, στον κοινωνικά προνομιακό για άνδρες χώρο της μαθηματικής επιστήμης, δεν είχε τελικώς πατέρα αλλά μητέρα.

Η μαθηματική απόδειξη αποτελεί κατά μίαν έννοια ολιστική ερμηνεία, όχι μόνο εκ της επιστημονικής αξίας της, αλλά και ως προϊόν αιμομεικτικού γάμου. Η Κάθριν, γεννημένη και γονιμοποιημένη απ' τον Ρόμπερτ, γεννά την απόδειξη, καθώς η δική του βύθιση στην ποιητική νηπιότητα της διαταραγμένης προσωπικότητας, την εξωθεί στο συνδυασμό ενός μητρικού ρόλου κι ενός υπαρξιακού τρόμου, που συνδυαζόμενοι την οδηγούν στον διαφεύγοντα στόχο.

Η δεύτερη κόρη, η Κλερ, συμπληρώνει "κατά το εικός και το αναγκαίον" το τετράγωνο· αν το δραματουργικό αρχέτυπο του διπόλου Ρόμπερτ-Κάθριν είναι η δυάδα του ένθεου και καταραμένου λύτη Οιδίποδος με την υπερβαίνουσα τα ανθρώπινα χθονία Αντιγόνη, η Κλερ δεν είναι παρά προβολή της Ισμήνης, εξισορροπιστικό μέτρο της επιβιώνουσας ανθρώπινης φύσης όταν αρνείται το υψιπετές που είναι και καταστροφικό.

Ο Κωνσταντίνος Αρβανιτάκης ώθησε τη μετάφραση και τη σκηνοθεσία στην ανάγλυφη προβολή της ρεαλιστικής βάσης του έργου, νομιμοποιούμενος στο πλαίσιο της παραδοσιακής γραφής του, αλλά όχι ανυποψίαστος για τους υποδόριους συσχετισμούς που επιτρέπει. Στο ίδιο κλίμα λειτούργησε το σκηνικό της Ελένης Μανωλοπούλου, ενώ οι φωτισμοί του Αλέκου Αναστασίου, σε συνδυασμό με το μουσικό περιβάλλον (Κώστας Σουρβανός) δημιούργησαν το περιβάλλον του σασπένς, όχι πάντως με την αγοραία αστυνομική χροιά του.

Ο Γιώργος Κέντρος, σ' ένα ρόλο που του πάει γάντι, αξιοποίησε τις τεχνικές και το οικείο στίγμα του, προσδίδοντας στον Ρόμπερτ μιαν αναγκαία αίσθηση αμφισημίας, που δεν επέτρεψε ποτέ τη βεβαιότητα ενός θετικού χαρακτηρισμού μεταξύ ιδιοφυΐας και παράνοιας. Η Πέγκυ Τρικαλιώτη είχε την αναγκαία ενέργεια και την εσωστρεφή παραίτηση της διλημματικής Κάθριν, αν και σε ορισμένες στιγμές ανέβαζε τους τόνους της τόσο που διακινδύνευε οριακά την εσωτερικότητα της ερμηνείας προς χάριν της έντασης της ηρωΐδας. Ο Γιώργος Καραμίχος εξέλιξε σωστά τον Χαλ, αν και στο στάδιο της πολύ νεανικής ηλικίας δεν απέφυγε εντελώς τις προφάνειες της εξωτερικής περιγραφής του αδέξιου και αμηχανούντος νεανία. Η Φαίη Ξυλά, ως Κλερ, κατέδειξε σπάνιες σκηνικές αρετές και αξιοσημείωτη ερμηνευτική δεινότητα, αποφεύγοντας να καταφύγει σε στερεότυπα που θα στερούσαν το ρόλο από την εσωτερική του υπεράσπιση και συγκροτώντας λεπτομερέστατα ένα πραγματικό πρόσωπο που κομίζει στάση ζωής και δύναμη κάτω από μια επιφανειακά ελαφρά προσέγγιση.